

Posudek vedoucího rigorózní práce

Název práce: Romové a vzdělávání

Autorka: Mgr. Olga Gazdíková

Vedoucí práce: Prof. JUDr. Igor Tomeš, CSc.

Tématem práce je jedna z klíčových otázek řešení problematiky rozvoje romské minority a soužití s ní, totiž vzdělání romských dětí. Je to téma na výsost společensky závažné a aktuální. Jde o téma, v němž se prezentuje řada přístupů od romantizujících vyjadřujících despekt k možnostem změn až po direktivní, neohlížející se na objektivní skutečnosti, a to včetně mezinárodních přístupů.

Autorka v rozsáhlé práci ukazuje na komplexnost problému, na jeho široké konsekvence, včetně konsekvencí historických, hledá a aplikuje poznatky řady vědních oborů ale i empirických poznatků, informací o tradicích apod.

Lapidárně věcný stručný přehled historických reálií souvislostí ukazuje na bizarní svět, v němž Romové žili a v němž se nutně utvářely archetypy chování zaručující přežití komunity jako klíčovou hodnotu své existence. Správně se průběhu práce orientuje na rodinu, na nejranější období výchovy a péče o děti, konec konců i postavení dětí v rodině. Stejně jako jiní autoři shledává v tomto období klíčové zdroje budoucích problémů dětí ve škole (např. str.55). Vše co potom veřejné instituce, ve prospěch této society realizují, jenom napravuje deformace vzniklé v nejranějším období.

Autora sebrala neobyčejný okruh informací o vnitřním životě rodiny a to také velmi přesným a šťastným výběrem literárních zdrojů. V řadě směrů je její přístup průkopnický popř. velmi poučený a kompetentní. Je to například česko-slovenský přístup. Není možné se zabývat českými Romy bez analýzy Romů slovenských a jejich historie. Jak si správně posteskla slovenská socioložka Radičová, když čeští Romisté studují české Romy - vždy je to zavede na Slovensko. Slovenské Romisty

ani nenapadne podívat se na slovenské Romy, kteří již několik generací žijí v Česku a zaznamenávají zde významný vzestup a tyto skutečnost vysvětlit.

Po teoretické části práce představuje autorka výsledky terénního výzkumu. Jeví se pozitivním, jak formulovala konkrétní otázky popř. cíle a jak se s nimi v rozměru, který práce umožnila, vyrovnala. Výsledky jsou nejen zajímavé ale v některých případech překvapující. A to včetně diferencí Praha-Olomouc, chlapci a dívky. Právě např. rozdíly chlapci – děvčata nás vrací k popisu tradic fungování a provozu romské rodiny, postavení ženy apod.

Práce se vyznačuje přesným vyjadřováním, obsahuje „standardní“ části jako je historická dimenze, teoretická východiska, zasvěcený výklad empirických reálií a výzkum a jeho interpretaci. Představuje ucelený koncept, který by mohl být důvodovou zprávou pro zadání rozsáhlého státního výzkumu, který by mohl být „vynucen,, i tam, kam autorku svévolně a bezdůvodně nepustili, doplněn i kontrolní skupinu dětí z majority apod.

Oceňuji také reálně naplněnou tendenci po maximální objektivnosti a tudíž i nutnou kritičnost pokud jde téma „zvláštní, základní a praktické školy“ apod., otevřený popis handicapů v přípravě dětí do školy v romské rodině.

Podle mého názoru autorka prokazuje svou prací, že má všechny předpoklady pro vysoce náročnou, samostatnou, vědeckou práci.

Jen pro upřesnění: rod Holomků (str.18) nevymřel, o nich také později hovoří, správné jméno výtvarníka je Rudolf Dzurko (str.53) a Západní Německo už neexistuje (str. 19 – kde je přítomný čas – ale možná jen jako citát).

Autorka zcela logicky a užitečně využívá velkého množství literárních zdrojů a řádně je označuje. Nicméně, bylo by možná přesněji důsledněji formálně odlišit převzatý citát od vlastního zobecňujícího textu o zdroji nebo o jeho přístupu (jistě jen pokud v příslušné části takové odlišení je).

Práci doporučuji přijmout.

Pro disputaci při rigorózním jednání navrhuji tuto otázku:

I když autorka nenašla známky napětí mezi romskými dětmi a dětmi z majority, čeští středoškoláci považují soužití s Romy za největší problém naší společnosti. Vědí patrně něco, co my nevíme? Nedochází v romské komunitě ke generačnímu konfliktu? Starší generace porovnává svoji situaci s minulostí (na Slovensku) mladá generace se svými vrstevníky. Jako „mladí Francouzi“ (rozuměj Alžíráné) v Paříži ?